

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ

*Присвячується 50-річчю з дня заснування
кафедри духових та ударних інструментів
Інституту мистецтв РДГУ*

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State Humanitarian University
Department of wind and percussion instruments of RSHU**

**THE HISTORY OF FORMATION
AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF WIND MUSIC
IN THE CONTEXT OF NATIONAL CULTURE
OF UKRAINE
AND ABROAD COUNTRIES**

The collection of scientific works

Vol. 13

**Rivne
2021**

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ**

*Присвячується 50-річчю з дня заснування
кафедри духових та ударних інструментів
Інституту мистецтв РДГУ*

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

Випуск 13

**м. Рівне
2021**

УДК 780.8 : 780.64

I-90

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації *серія KB № 19865-9665 P***Збірник наукових праць видається з 2006 року.***Друкуються за ухвалою Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 3 від 25 березня 2021 р.)***Редакційна колегія:****Цюлюпа С.Д.**, заслужений діяч мистецтв України, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **голова редакційної колегії;****Палаженко О.П.**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ, **відповідальний секретар;****Карняк А.Я.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Львів;**Качмарчик В.П.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Рада Славінська**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;**Стоян Караїванов**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Пловдив, Болгарія;**Пьотр Лято**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Краків, Польща;**Скороходов В.П.**, доктор культурології, професор, м. Мінськ, Республіка Білорусь;**Леонов В.А.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Ростов-на-Дону, РФ;**Круль П.Ф.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Івано-Франківськ;**Громченко В.В.**, доктор мистецтвознавства, професор, м. Дніпро;**Сверлюк Я.В.**, доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне;**Вовк Р.А.**, кандидат мистецтвознавства, професор, м. Київ;**Яковчук Н.Д.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Київ;**Яковчук О.М.**, професор, заслужений діяч мистецтв України, м. Київ;**Кушнірук О.П.**, кандидат мистецтвознавства, старший науковий співробітник НАН України, м. Київ;**Гишка І.С.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Львів;**Прокопович Т.Ю.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Рівне;**Овчар О.П.**, кандидат мистецтвознавства, доцент, м. Харків;**Цюлюпа Н.Л.**, кандидат педагогічних наук, доцент, м. Рівне.**Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя.** Збірник наукових праць. Випуск 13 / Упорядник С.Д.Цюлюпа. – Рівне: Волинські обереги, 2021. – 180 с.

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

DOI 10.35619 префікс

У збірнику містяться результати наукових досліджень у жанрі духової музики, поєднані різні підходи дослідників до розкриття питань з історії виконавства на духових інструментах, створення духових оркестрів та перспективи їх розвитку, а також з методики викладання гри на духових інструментах.

Наукові статті висвітлюють корисну інформацію для викладачів, студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів мистецьких закладів вищої освіти і широкого кола шанувальників жанру духової музики.

The collection contains the results of research in the genre of wind music, combines different approaches of researchers to disclose the issues of history performance on wind instruments, creation of brass bands and prospects for their development, as well as teaching the methodic of performance on musical instruments. Submitted problematics and scientific articles contain useful information for teachers, students, undergraduates, graduate students and doctoral students of art universities, as well as for a wide range of fans of the brass music genre.

УДК 780.8 : 780.64

**Збірник індексується в міжнародних науково-метричних базах
Google Scholar та Academic Resource Index Research Bib.***За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори статей.**Погляди авторів можуть не збігатися з позицією редакційної колегії.*

ISSN 2522-1590 (Online)

ISSN 2522-1582 (Print)

DOI 10.35619 префікс

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2021

© Кафедра духових та ударних інструментів РДГУ, 2021

© Видавництво "Волинські обереги", 2021

З М І С Т

Історія та теорія музичного мистецтва

Цюлюпа С.Д. Еволюція діяльності кафедри духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ на ниві культури і мистецтва України	7
Вовк Р.А. Месіанство професора Володимира Апатського... ..	15
Леонов В.А. Теория исполнительства на духовых инструментах и терминология	23
Прокопович Т.Ю. «Contra spem spero» Володимира Рунчака: жанрово-стилістичний аспект	26
Скороходов В.П. Знаменитый земляк Владимир Николаевич Апатский	30
Гишка І.С. Труба у визначних творах композиторів ХІХ – початку ХХ століть (теситурно-виконавська проблематика)	37
Дондаков Ю.М. В.М. Апатський – вчитель мого життя!	45
Piotr Lato. Trio na klarnet, skrzypce i fortepian op. 53 Karola Rathausa. Refleksje od strony interpretacyjno-wykonawczej w obliczu niedawnego prawykonania utworu	48
Старко В.Г. В.М. Апатський – очільник української фаготової школи.....	53
Мельник О.Ю., Гундер П.М. Кларнетисти Івано-Франківської області: історико-ретроспективна розвідка	58
Трачук Л.Д. Перлина культури Подільського краю	65
Алтухов В.М. Три мистецькі вершини таланту Володимира Апатського	70
Віятник М.Ф., Жеграй Б.Б., Кушнірик М.М. Міжнародний конкурс молодих трубачів та валторністів імені Мирона Старовецького 1999-2018 роки: історичні аспекти становлення і діяльності.....	72
Скаб'як Я.М., Цюлюпа Н.Л. Відділ духових та ударних інструментів Калуського фахового коледжу культури і мистецтв в освітньому просторі Прикарпаття	78
Палаженко О.П., Вознюк І.М. Постать Самусенка Євгенія Федоровича у формуванні саксофонової школи міста Рівного.....	81
Кавунник О.А. Ретроспекція творчості Тимофія Докшицера й Валерія Посвалюка в контексті музикознавчої регіоніки.....	84
Гайдабура О.Д., Гайдабура В.О. Реформація та удосконалення естрадно-інструментального жанру в мистецькому житті України	88
Левчук О.А. Трубачі Хмельниччини в історії духового інструментально-оркестрового виконавства Поділля.....	94
Макаров Є.П. Естрадно-симфонічний оркестр Рівненського обласного академічного українського музично-драматичного театру в історії музичного мистецтва Волинського Полісся	97

Педагогіка та методика духового виконавства

Карп'як А.Я. Парадокси професії: у пошуках стилю (наукова праця під керівництвом народного артиста України, доктора мистецтвознавства, професора Апатського В.М.).....	100
Яковчук О.М. Ансамбль дерев'яних духових інструментів: композиційний ресурс використання фольклору.....	108
Концевич О.Ю. Виконавський універсалізм мистецтва трубоча як сучасна стратегія.....	112
Максименко Д.П. «Скарамуш» для саксофона з оркестром Д. Мійо: Інноваційні риси програмної романтичної сюїти.....	117
Фіськов Г.М. Формування метро-ритмічного чуття у студентів в процесі оркестрового музикування.....	122
Яковчук Н.Д. Жанр сюїти в творчості Олександра Яковчука.....	125
Кашперський В. П. Сучасні проблеми поняття культури звуку виконавців на духових інструментах.....	129
Голобородов Д.Ю. Специфіка підбору музичних інструментів та навчального репертуару для майбутніх мультиінструменталістів.....	131
Жульєва Л.В. В. Успенський. Концертино для тромбона з оркестром.....	135
Жульєв А.П. Система розігрування тромбоніста.....	142
Нижник Ю.В. Порівняльний аналіз постановок мундштука на губах музиканта-тромбоніста.....	147
Димченко С.С. Історія та розвиток методик гри на ударних інструментах.....	150
Крет М.В., Левчук Н.О. Музика як психотерапевтичний засіб впливу на емоційний стан людини.....	154
Терлецький М.М. Оркестрово-ансамблева підготовка духового оркестру як шлях до професійного зростання.....	158
Відомості про авторів.....	164
Презентація сучасних наукових, навчально-методичних та нотних видань духовиками України та зарубіжжя (2010-2021 роки).....	167

УДК 780.646.1(092)(477.43)

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1897-7947>*Левчук О.А.,
м. Рівне*

ТРУБАЧІ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ В ІСТОРІЇ ДУХОВОГО ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ОРКЕСТРОВОГО ВИКОНАВСТВА ПОДІЛЛЯ

Анотація. У статті в історичній проекції досліджується еволюція трубної школи на Хмельниччині. Розглядається творча діяльність педагогів класу труби мистецьких освітніх закладів Хмельниччини та їх роль у процесі професійної підготовки музиканта-духовика.

Ключові слова: школи для труби, інструментально-ансамблеве виконавство, духові інструменти.

Annotation. The article examines the evolution of the trumpet school in the Khmelnytsky region in a historical projection. It considers the creative activity of trumpet teachers of art educational institutions of Khmelnytsky region, as well as their impact on the process of professional training of a wind musician.

Key words: trumpet school, instrumental and ensemble performance, wind instruments.

Сьогодні професійна музична освіта стає важливою ланкою підготовки фахівця у сфері музичного мистецтва. Реформування музичної освіти в державі детермінує проблему вивчення духовної виконавської культури, відтворення історичної картини еволюційного розвитку професійного музичного виконавства в Україні, аналізу та осмислення музично-педагогічного досвіду.

З огляду на це, важливого значення набуває дослідження регіональних особливостей музичного навчання та виховання особистості в ретроспективній проекції.

Важливою складовою частиною національної культури є саме духове музичне мистецтво України. Школа гри на трубі як непересічне, оригінальне художнє явище у професійній музичній культурі займає надзвичайно важливе місце в соціокультурному просторі.

Історія розвитку українського духового інструментально-ансамблевого та оркестрового виконавства всебічно висвітлювалась в наукових та навчально-методичних працях В. Апатського, В. Посвалюка, Р. Вовка, В. Богданова, П. Круля, І. Гишки, Р. Наконечного, О. Плохотнюка, В. Громченка, Я. Сверлюка, В. Качмарчика, В. Носова, С. Цюлюпи, Ю. Рудчука та інших.

Проблемами дослідження еволюції становлення та розвитку шкіл гри на трубі в Україні займались науковці-мистецтвознавці В. Посвалюк, І. Гишка, С. Цюлюпа та ін. Однак, суттєвою прогалиною, на наш погляд, є відсутність наукових праць з ґрунтовним і систематизованим вивченням діяльності виконавської школи гри на трубі на Хмельниччині та її ролі в мистецькому житті Західної України. Тому, **метою** статті є дослідження передумов створення трубної школи на Хмельниччині та характеристика творчої діяльності її найкращих представників.

Шляхи становлення та розвитку духової інструментально-оркестрової музики на Поділлі тісно пов'язані з еволюцією духового музично-виконавського мистецтва України. Значну роль у мистецькому житті Хмельниччини відігравали музичні товариства та цехи, які створювались в статусі корпоративних організацій музикантами професіоналами, у більшості з відставних музикантів військових духових оркестрів. Дослідник Ван Цзі стверджує про те, що духові оркестри та ансамблі музичних товариств і цехів активно приймали участь практично у всіх формах громадського життя в містах і селах Хмельниччини. У монографії "Історія духового музичного мистецтва України" професор В.О. Богданов зазначає про те, що "Музикантські цехи в Україні існували у містах, які мали так зване Магдебурзьке право, згідно з яким вони звільнялися від управління й суду феодалів" [2]. Першим в Україні, у 1578 році, було засноване товариство у Кам'янці-Подільському, яке відіграло важливу роль у поширенні музичної освіти в регіоні та розвитку професійної ансамблево-оркестрової культури.

Важливого значення у розвитку культури і мистецтва в цілому, та духової музики зокрема, набуває відкриття на Поділлі навчальних мистецьких закладів, яке пов'язують з іменем видатного педагога і музичного діяча професора Тадеуша Ганицького, який вважається засновником професійної музичної освіти на Поділлі. Саме він в 1903 році заснував першу музичну школу в Кам'янці Подільському, діяльність якої зайняла почесне місце в розвитку національної культури і музичного мистецтва України.

Важливою подією в історії культури Хмельниччини є створення в 1935 році Народного музичного університету в селі Водички Хмельницького району. В цьому народному закладі здійснювалась підготовка викладачів, оркестрантів та керівників духових оркестрів та ансамблів.

Значну роль у історії становлення та розвитку духового інструментального, ансамблевого та оркестрового виконавства на Хмельниччині відіграли мистецькі навчальні заклади краю, до яких

відносяться дитячі музичні школи (ДМШ), школи мистецтв, Кам'янець-Подільське училище культури, Хмельницький музичний коледж імені В.І. Заремби, Кам'янець-Подільський національний університет імені І. Огієнка. У всіх цих навчальних закладах існують класи гри на трубі.

Провідним навчальним мистецьким закладом на Поділлі для підготовки спеціалістів у галузі культури і мистецтва по праву є Хмельницьке музичне училище імені В.І. Заремби – заклад, що об'єднав різні покоління музикантів безмежною силою музики. Клас труби цього навчального закладу очолює **Кашперський Володимир Петрович** (1980 р.н.) Музичну освіту здобув у Хмельницькому музичному училищі (1999 р. клас викладача Р.Є. Андросюка) та Кам'янець-Подільському державному педагогічному університеті (2004 р. клас заслуженого діяча мистецтв України М.В. Тихоліза). Навчався в магістратурі Хмельницького гуманітарно-педагогічного інституту, яку закінчив з відзнакою в 2006 р. За роки роботи виховав цілу плеяду талановитих виконавців на трубі, які є лауреатами та дипломантами Міжнародних та Всеукраїнських конкурсів і фестивалів. Серед них **Пасічник О.** – дипломант XXVII та XXVIII Всеукраїнських конкурсів виконавців на духових інструментах (2010, 2011 р. м. Донецьк); **Поцулко М.** – XXVIII Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових інструментах (2011 р. м. Донецьк); **Кротевич Т.** – лауреат II премії V Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців (ансамблів) на мідних духових інструментах імені В. Старченка (2012 р., м. Рівне), лауреат I премії III Всеукраїнського конкурсу української музики "Бурштинові ноти" (2012 р., м. Рівне), лауреат II премії XXIII Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових інструментах "Софіївські сурми" (2013 р., м. Умань), лауреат II премії II Міжнародного конкурсу юних виконавців "Подільський водограй" (2013 р., м. Вінниця), лауреат I премії Відкритого конкурсу Дніпропетровської консерваторії імені М.І. Глінки (2014 р., м. Дніпропетровськ); **Онищук В.** – лауреат III премії V Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців (ансамблів) на мідних духових інструментах імені В. Старченка (2012 р., м. Рівне), лауреат II премії III Всеукраїнського конкурсу української музики "Бурштинові ноти" (2012 р., м. Рівне), лауреат I премії XXIII Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових інструментах "Софіївські сурми" (2013 р., м. Умань), лауреат III премії XXX Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових інструментах (2013 р., м. Донецьк), дипломант II Міжнародного конкурсу юних виконавців "Подільський водограй" (2013 р., м. Вінниця), лауреат III премії IV Всеукраїнського конкурсу української музики "Бурштинові ноти" (2013 р., м. Рівне), лауреат II премії Відкритого конкурсу Дніпропетровської консерваторії імені М.І. Глінки (2014р., м. Дніпропетровськ); **Посонський Р.** – лауреат III премії XXIII Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових інструментах "Софіївські сурми" (2013 р., м. Умань); **Варвалюк А.** – лауреат II премії II Всеукраїнського конкурсу інструментального мистецтва "Тріумф Fest" (2014 р., м. Умань), дипломант III Міжнародного конкурсу юних виконавців "Подільський водограй" (2014р., м. Вінниця), дипломант Першого київського конкурсу виконавців на мідних духових та ударних інструментах студентів середніх музичних навчальних закладів України (2015р., м. Київ), дипломант XXIV Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових та ударних інструментах "Дніпровські сурми 2015" (2015 р., м. Дніпропетровськ); **Шевчук І.** – лауреат II премії II Всеукраїнського конкурсу інструментального мистецтва "Тріумф Fest" (2014 р., м. Умань), лауреат I премії XXIV Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових та ударних інструментах "Дніпровські сурми 2015" (2015 р., м. Дніпропетровськ); лауреат I премії Хмельницького обласного відбіркового огляд-конкурсу "Нові імена" (2015 р., м. Хмельницький), лауреат I премії VII Всеукраїнського конкурсу молодих виконавців (ансамблів) на мідних духових інструментах імені В. Старченка (2016 р., м. Рівне), лауреат I премії VII Міжнародного конкурсу виконавців на духових та ударних інструментах "Сурми Буковини" (2017 р., м. Чернівці).

Поряд з викладацькою роботою Кашперський В.П. активно займається і науковою діяльністю. Про це свідчить багаточисельні наукові публікації та участь у науково-практичних конференціях.

Володимир Петрович бере активну участь у роботі журі виконавських конкурсів, зокрема: Обласного конкурсу виконавців на духових та ударних інструментах (м. Хмельницький), XXIII Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових інструментах "Софіївські сурми" (2013 р., м. Умань), XXIV Всеукраїнського конкурсу виконавців на духових ударних інструментах "Дніпровські сурми 2015" (м. Дніпропетровськ), Першого відкритого конкурсу виконавців на оркестрових духових та ударних інструментах "Сурми над Бугом" (2015 р., м. Хмельницький).

За роки педагогічної діяльності Кашперський В.П. неодноразово був нагороджений почесними грамотами, подяками та дипломами.

По сумісництву клас труби в Хмельницькому музичному коледжі імені В.І. Заремби веде Т.В. Безнюк, який є головним диригентом та художнім керівником Хмельницького муніципального естрадно-духового оркестру.

Народився Т.В. Безнюк в м. Костопіль Рівненської області. Музичну освіту здобув у Рівненському музичному училищі (1997 р., клас Кібіти А.М.) та на кафедрі духових та ударних інструментів Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (2002 р., клас заслуженого артиста України, доцента кафедри Сіончука О.В.).

Після закінчення навчального закладу працював артистом вищої категорії Хмельницького муніципального естрадно-духового оркестру та обласного симфонічного оркестру. У 2009 році призначений на посаду головного диригента Хмельницького муніципального естрадно-духового оркестру. За сумлінну працю, творчі досягнення та вагомий особистий внесок у розвиток музичного мистецтва нагороджений почесними грамотами міського голови, міського та обласного управління культури, туризму, обласної ради та Міністерства культури.

Т. В. Безнюк є стипендіатом міського голови та лауреатом міського конкурсу "Кращий за професією 2010".

Кам'янець-Подільське училище культури готує спеціалістів в царині духової музики. Клас труби цього навчального закладу очолює завідувачка відділом духових та ударних інструментів **Остап'юк Лідія Миколаївна** (1959 р.н.)

Музичну освіту здобула у Харківському державному інституті культури, який закінчила у 1983 році.

Вагомий вклад у розвиток школи гри на трубі Поділля внесли відомі трубачі цього краю, а саме: **Морозов Олександр Олександрович** (1967 р. н.). Музичну освіту здобув у Донецькій консерваторії імені С. Прокоф'єва. Працює директором музичної школи с. Жванець, Кам'янець-Подільського р-ну.; **Кучинський Владислав Ігорович** (1995 р. н.). Музичну освіту здобуває на кафедрі духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ (клас заслуженого артиста України, доцента кафедри Сіончука О.В.) (навчається в магістратурі на заочній формі). Працює в Хмельницькій обласній філармонії артистом оркестру ансамблю пісні і танцю "Козаки Поділля"; **Кульчицький Денис Олександрович** (1990 р. н.). Музичну освіту здобув у Кам'янець-Подільському коледжі культури і мистецтв (2010 р.). Працює у Кам'янець-Подільському муніципальному духовому оркестрі; **Заремський Микола Антонович** (1961 р. н.). Музичну освіту здобув у Рівненському державному інституті культури (1986 р.). Працює викладачем Кам'янець-Подільської міської дитячої школи мистецтв; **Гонтарук Костянтин Васильович** (1993 р. н.). Музичну освіту здобув на кафедрі духових та ударних інструментів Інституту мистецтв РДГУ (клас заслуженого діяча мистецтв України, професора Цюлюпи С.Д.) 2017 р. Працює артистом I категорії Кам'янець-Подільського військового оркестру; **Білошицький Роман Михайлович** (1983 р. н.). Музичну освіту здобув у Кам'янець-Подільському коледжі культури і мистецтв (2003 р.). Працює в Кам'янець-Подільському військовому оркестрі, артист II категорії.

Становлення професійного музиканта-трубача передбачає ряд послідовних циклів освітнього процесу, починаючи з музичної школи і завершуючи в музичних академіях, консерваторіях, інститутах мистецтв. В процесі трудової діяльності музиканта здобуті знання підтверджуються практикою і вдосконалюється професійна майстерність. Варто зазначити, що саме початкові музичні заклади освіти формують той фундамент міцності музиканта-духовика, саме на педагогах цієї ланки музичної освіти лежить. на наш погляд, найвідповідальніший період здобуття освіти, де вирішуються найважливіші методологічні завдання правильної постановки губного апарату, дихання, розвитку музичного слуху, відчуття чистоти інтонації, ансамблевої злагодженості, оркестрової підготовки, вміння самостійно працювати з музичним матеріалом та ін. Тому період навчання в початкових закладах музичної освіти вважається золотим періодом формування виконавця-трубача де і утверджується подальша профілізація самого учня в стінах музичних училищ та мистецьких фахових коледжів.

Хмельницька дитяча школа мистецтв імені М. Мозгового – клас труби очолює талановитий викладач Ожеван В.В., його учні є лауреатами обласних та всеукраїнських виконавських конкурсів та фестивалів; Хмельницька музична школа – викладач по класу труби А. Манькевич; Кам'янець-Подільська ДМШ імені Ф. Ганіцького – клас труби очолює Заремський М.А.; Красилівська ДМШ – клас труби очолює Ткачук А.І.; Дунаєвецька ДМШ – клас труби очолює Мороз О.В.

Висновки. Педагогічна та творча діяльність викладачів класу труби мистецьких закладів освіти Хмельниччини та окремих виконавців і артистів оркестрів відіграла надзвичайно важливу роль в освітньому процесі професійної підготовки музиканта-трубача та розвитку духового інструментально-оркестрового виконавства на Поділлі.

Література

1. Апатский В.Н. История духового музыкально-исполнительского искусства / В. Апатский. – К. : ТОВ "Задруга", 2010. – 248 с. – ISBN 978-966-432-102-7.
2. Богданов В.О. Історія духового музичного мистецтва України : моногр. / В.О. Богданов. – Х. : Основа, 2000. – 336 с.

Наукове видання

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДУХОВОЇ МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ
УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖЖЯ**

Збірник наукових праць

ВИПУСК 13

Редактор-упорядник
Степан Цюлюпа

Верстка
Віталій Власюк